

Matalan profiilin ympäristöpolitiikka*

JUHANI KAHELIN

Ympäristöongelmien synty Suomessa liittyy 1960-luvun molemmin puolin tapahtuneeseen yhteiskunnan rakennemuutokseen, maaseudun tyhjentymiseen, kaupungistumiseen, teollisuuden kasvuun, intensiivisen maa- ja metsätalouden syntyyn. Ympäristöongelmat ovatkin elimellinen seuraus elinkeinojen kehityksestä. Ne ilmentävät teknisen kehityksen hallitsemattomuutta. Ongelmien ilmitulo osoittaa aukkoja ja virhepainotuksia julkisen vallan harjoittamassa elinkeinopolitiikassa samoin kuin yleisessä talous- ja yhteiskuntapolitiikassa viime vuosikymmeninä. Ympäristöpolitiikan ja -tutkimuksen tehtävänä olisi näiden virhepainotusten tunnistaminen ja oikaiseminen. Ympäristöpolitiikkaa ei tulekaan nähdä hallinnon ja poliittisen päätöksenteon erityis-sektorina, vaan kaikkeen elinkeinopolitiikkaan sekä talous- ja yhteiskuntapolitiikkaan elimellisesti kytkeytyvänä. Viime aikoina on kuitenkin päinvastoin ollut havaittavissa, että mm. ympäristöministeriön perustaminen samoin kuin pyrkimys ns. erityisten suojelualueiden perustamiseen (kansallispuistot ym.) johtaa ympäristönäkökulman sulkeutumiseen yhä enemmän pois julkisen vallan muusta toiminnasta.

Ympäristökeskustelun vaientaminen

Taluspoliittisessa keskustelussa ympäristö- ja luonnonvaranäkökulma nousi esille erityisesti 1970-luvun puolivälissä ensimmäisen energiakriisin jälkeen. Energiakriisin siivittämänä virisi vilkas taluspoliittinen keskustelu kansantalouden rakenneongelmista, talouden liiasta pääoma- ja energiavaltaisuudesta. Tuolloin vaadittiin mm. kansantaloudellisten investointikriteerien uudis-

tamista (omavaraisuus, energiavaltaisuus, ympäristövaikutukset, pääomakerroin, varjohinnat yms.). Mm. Suomen Pankissa tuolloin tehdyt selvitykset tähtäsivät ympäristö- ja luonnonvaran ongelmien sekä toisaalta kansantaloudellisten ohjausmekanismien yhteensovittamiseen.

Tuolloinen keskustelu kuitenkin vaiennettiin. Talouden ohjaus suuntautui perinteisten liiketaloudellisten periaatteiden mukaiseksi. Ympäristönäkökulma rajattiin ulos taluspolitiikan linjanmäärittelystä. Taluspolitiikassa pantiin ensin toimeen rahataloudellinen vakauttaminen vuosina 1975—76 ja sen jälkeen käynnistettiin Sorsan hallituksen johdolla ns. elvytyspolitiikka vuodesta 1977. Elvytyspolitiikassa ei enää kiinnitetty huomiota kansantalouden ja eri elinkeinojen rakenteen uudistamiseen luonnonvara- ja ympäristönäkökulmasta. Ympäristökysymyksiä ei siinä pidetty relevantteina, taluspolitiikan perusteita läpäisevänä kysymyksenä. Elvytyksen myötä ympäristökysymykset ajautuivatkin yhä marginaalisempaan asemaan taluspoliittisessa päätöksenteossa. Niistä tehtiin talouden ja hallinnon erillinen osa-alue, marginaalinen sektori. Erillisten suojelualueiden perustamisen ideointi (kansallispuistokomitea) ajoittui voimallisimmin juuri tähän kauteen.

Taloudellisen suunnittelukeskuksen selvityksessä vuodelta 1981 todettiinkin jo, että ympäristönsuojelun soveltamisessa normaaliin kansantaloudelliseen tehokkuusarviointiin, kansantalouden arvostuksiin ja taluspoliittiseen ohjailuun on ollut ongelmia. Valtiovarainministeriön kansantaloutta ja valtiontaloutta koskevista katsauksista on turha etsiä edes mainintoja mistään ympäristönäkökohdista. Päinvastoin siellä painotetaan resurssien saatavuutta, energiahuollon toimivuutta ja muuta sellaista.

Globaaleista luonnonvarakriiseistä ja Suomen

* Teksti on hieman muunneltu lyhennelmä valtioneuvoston tarkastusvirastossa laaditusta, ympäristötutkimusta ja -politiikkaa käsittelevästä tarkastusraportistani.

omista ympäristöongelmista huolimatta talous- ja yhteiskuntapolitiikka Suomessa on muotoutunut puhtaan ekonomistiseksi. Talouspolitiikka muodostaa koordinoitua ja kaikkia elinkeino- ja hallintosektoreita läpäisevän ohjausmekanismien. Samalla ympäristönäkökulma (ekologia) syrjäytyy.

Ympäristöpolitiikan periaatejulistukset

Tähän tilanteeseen nähden varsin ristiriitaisiksi osoittautuvat hallituksen vuonna 1984 eduskunnalle antamassa ympäristönsuojeluelonteossa määritellyt ympäristöpolitiikan yleiset periaatteet. Hallituksen mukaan ympäristönsuojelun tavoitteet on otettava huomioon muilla yhteiskuntapolitiikan lohkoilla, erityisesti talous- ja elinkeinopolitiikassa. Selonteon mukaan maassamme on harjoitettava ympäristöpolitiikkaa, jolla on selvät tavoitteet ja jonka kanssa muu yhteiskuntapolitiikka sovitetaan yhteen. Ympäristöministeriö on omissa toimintasuunnitelmissaan korostanut niin läpäisyperiaatetta kuin ongelmien ennaltaehkäisyäkin.

Ympäristöpolitiikan kehittäminen Suomessa toistaiseksi keskittynyt hallintoa koskeviin järjestelyihin. Ympäristöpolitiikan em. sisällöllisiä periaatteita ei sen sijaan juurikaan ole poliittisin päätöksin yksilöity. Niinpä nämä periaatteet (läpäisy, ennaltaehkäisy) osoittautuvatkin sekä talouspolitiikassa että monien alojen elinkeinopolitiikassa varsin heikosti, jos lainkaan toteutu-neiksi.

Ympäristötalous

Talous- ja yhteiskuntapolitiisesta ohjauksesta ja sen tutkimuksesta ympäristönäkökulma puuttuu siis lähes tyystin. Ympäristöministeriön perustamisella voidaan katsoa tähdätyn juuri tämän perustavaa laatua olevan aukon täyttämiseen. Kuitenkaan ympäristöministeriö ei ensimmäisten toimintavuosiensa aikana ole käytännössä lainkaan kyennyt edistämään ympäristötaloudellisen tutkimuksen syntyä. Em. ympäristönsuojeluelonteossa 1984 luvattu ympäristötalouskomitea saatiin asetetuksi vasta 1986 ja ilmeisesti tehtäväasettelultaan suppeampana kuin mitä selonteko antoi ymmärtää. Vuonna 1983 tarpeelliseksi to-

dettu yhteiskuntatieteellisen ympäristötutkimuksen käynnistäminen ei ole onnistunut.

Useista ulkomaista poiketen Suomessa ei ole pyritty karkeastikaan arvioimaan erilaisten ympäristöongelmien aiheuttamien menetysten merkitystä. Länsi-Saksassa on laskettu ilmansaasteiden ja metsätuhojen menetyksarvioita, Kanadassa metsätuhojen aiheuttamat menetykset on arvioitu jopa 8 prosentiksi kansantuotteesta. Tä-mäntyyppisten arvioiden laadinta olisi Suomesakin tarpeen mm. valtion elinkeinopoliittisen ohjauksen uudistamiseksi. Suomen ympäristöministeriö on lähtenyt siitä, että luotettavia tietoja ympäristöongelmien kustannuksista ja suojelun hyödyistä voidaan saada ehkä kymmenen vuoden kuluttua, jos silloinkaan. Näyttääkin siltä, että talous- ja yhteiskuntapolitiisesta ohjauksen uudelleenpainotuksiin tulee ympäristöministeriön toimenpiteiden myötä uusia ratkaisuja erittäin hitaasti, jos lainkaan.

OECD on raportissaan *State of the Environment* 1985 suositellut jäsenmaissa tehtäväksi eri elinkeinoaloilta toimintapolitiikan uudelleenarviointeja nimenomaan ympäristönäkökulmasta. Suomessa tämä suositus on vaieten sivuutettu.

OECD:ssä on myös korostettu tarvetta analysoida talouspolitiikan tavoitteiden uudistamista ympäristöpolitiisesta näkökulmasta. Viime vuosikymmeninä keskeisenä tavoitteena olleen työn tuottavuuden kasvun sijaan olisikin järkevää omaksua politiikan ohjenuoraksi talouden energia- ja raaka-ainetehokkuus, 'ympäristötehokkuus'. Suomessa ympäristöpolitiikan tavoitteiden on nähty varsin kriittikittömästi käyvän yksiin totunnaisten talouspolitiikan tavoitteiden kanssa. Ympäristöpolitiikan ja -tutkimuksen tavoiteasettelu ja varsinkin käytäntö onkin Suomessa ollut ja on varsin rajoittunutta.

Sosiaalisen ympäristötutkimuksen tulisi selvittää kansalaisten ympäristöarvostuksia ja niiden merkitystä yhteiskuntapolitiikan suuntaajana. Suomessa on tästä lähtökohdasta tehty eräitä alustavia kartoituksia. Niissä on päädytty tyystin erilaisiin toimintasuosituksiin esim. vesistöjen käytön suhteen kuin puhtaasti teknistaloudellisissa tutkimuksissa. Niinpä kansalaisarvostuksista lähtevät selvitykset onkin lopetettu heti alkuunsa.

Maatalous ja ympäristö

Maatalous on Suomessa jo todettu vesistöjemme suurimmaksi yksittäiseksi likaajaksi. Eräillä alueilla pohjavedetkin ovat jo alkaneet pilaantua huolimatta mm. vesilain ehdottomasta pilaamiskiellosta. Maatalouden typpilannoitteiden hävikki maasta on 30—60 %, mikä joutuu ravinteina mm. vesistöihin. Maatalouden raskas koneistus tiivistää maata vähentäen viljasatoa noin 10 %. Näin maatalous hiljalleen tuhoaa sekä omia edellytyksiään että muuta ympäristöä. Samalla se nostaa tarpeettomastikin maatalouden kustannuksia, sitä kautta elintarvikkeiden hintoja ja yleisiä elämisenkustannuksia.

Maaperän ja maatalouden ympäristötutkimuksen osalta Suomi on jäänyt jälkeen monista maista. Ruotsissa maatalouslannoitteille on säädetty erikoisvero, jonka tuotolla rahoitetaan lannoitteiden ja tuholaismyrkköjen vähentämiseen tähtäävää tutkimusta. USA:ssa on säädetty erillinen laki ns. biodynaamisen viljelyn tutkimuksesta.

Ratkaisuja niin ympäristökysymyksiin kuin maatalouden tuotanto- ja rakennekysymyksiin on haettava yhtä aikaa, siis varsinaisen läpäisyperiaatteen mukaisesti. Tämänsuuntaisia johtopäätöksiä ei Suomen maatalouspolitiikassa toistaiseksi ole lainkaan tehty. Maatalouteen liittyvä ympäristötutkimus on käytännöllisesti katsoen laiminlyöty. Maataloustuotannon, ympäristömuutosten ja väestön terveyden suhde on varsin tutkimaton alue.

Mm. OECD on selvityksissään painottanut, kuinka maatalouden ympäristövaikutusten kasvu kytkeytyy koko maatalouspoliittiseen strategiaan, harjoitettuun tuotantopolitiikkaan ja rakennepolitiikkaan. Suomessa maatalouspoliittisen ajattelun kapeus, intressidonnaisuus, lukkiutuneisuus, maatalouden ympäristötutkimuksen puute ja ympäristölakien valvonnan väljyys on mahdollistanut maatalouden ympäristöhaittojen synnyn. Haittoja on nyttemmin alettu jälkikäteen lievittää käyttäen hyväksi valtion rahoitustukea. Ympäristöpoliittiset julistukset ennaltaehkäisystä ovat siis jääneet kuolleeksi kirjaimiksi.

Metsäpolitiikka

Ympäristökysymysten ja metsäpoliittisen päätök-

senteon suhde on osoittautunut Suomessa varsin ongelmalliseksi. Metsäpoliittinen päätöksenteo tiivistyy tällä hetkellä Metsä 2000 -ohjelmaan. Näin siitähän huolimatta, että ko. ohjelmaa ei poliittisessa päätöksenteossa, valtioneuvostossa tai eduskunnassa, ole käsitelty. Ohjelma valmisteltiin puhtaasti ns. asiantuntijapiireissä ja otettiin sellaisenaan välittömästi esim. valtion budjetin ohjenuoraksi.

Metsä 2000 -ohjelman mukaisesti metsien lannoitus aiotaan moninkertaistaa. Soiden ojitusta aiotaan jatkaa. Ruotsissa metsien typpilannoituksen on todettu happamoittavan maaperää, heikentävän metsäekosysteemin terveyttä ja tuhojen vastustuskykyä. Tästä syystä typpilannoitusta on siellä jo päätetty vähentää. Joidenkin tutkijoiden mukaan maamme suopinta-alasta on jo ojitettu yli sen määrän, minkä luonto olisi vaurioitta kestänyt. Kriittiset tutkijat ovatkin suositelleet kokonaan luopumista sekä metsien lannoituksista että soiden ojituksista. Näitä varoituksia Suomen metsäpolitiikka ei ole noteerannut. Ympäristönäkökohtien huomioonotto vaikuttaisi ratkaisevasti mm. valtion metsänparannusrahoituksen määrään ja kohdentumiseen.

Metsä 2000 -ohjelmassa oletetaan metsien kasvun lisääntyvän noin viidenneksellä lähivuosikymmeninä. Samaan aikaan monet tutkijat ovat pitäneet todennäköisenä, että metsien kasvu hidastuu tai kääntyy laskuun jo lähivuosikymmeninä. Metsätuhojen suhteen virallinen metsäpolitiikka vetäytyy luotettavan tiedon puutteen taakse. Tällainen menettely on jo tullut tutuksi Reaganin politiikasta USA:n ja Kanadan metsäkysymysten yhteydessä.

Suomen metsä- ja ympäristöviranomaiset ovat kanavoineet metsätalouteen liittyvän ympäristötutkimuksen luonteeltaan passiiviseksi seuranta-tutkimukseksi. Seurannalla ei luonnonmuutoksia voida kuitenkaan selittää eikä luoda nopeita keinoja haitallisten muutosten ehkäisemiseksi. Seurantatutkimuksia sekä tieteellisesti innovatiivisemman tutkimuksen epäämistä käytetään tarkoituksellisesti metsäpoliittisen päätöksenteon legitimoijana: tilanteen mukaan voidaan vedota joko tieteelliseen tutkimukseen tai sen puuttumiseen. Valtioneuvoston esiintuomat ympäristöpolitiikan periaatteet, ennaltaehkäisevyys ja läpäisyperiaate, eivät metsätaloudellisen ympäristötutkimuksen kohdalla toteudu.

Mm. ilmansaasteita ja metsätuhoja selvittämään tarkoitettua ns. happamoitumisprojektia on arvosteltu virkamiesvaltaisesta päätöksenteosta. Projektin ideoivat maa- ja metsätalousministeriö sekä ympäristöministeriö. Tutkimuksen innovatiivisuuden on pelätty jäävän niin virkamiesvaltaisuuden kuin monenlaisen reviirijattelun jalkoihin. Tutkimussuunnittelu, tutkimuksen sisällöllinen suuntaaminen ja tutkimushallinto eivät jätä tarpeeksi tilaa ennaltaehkäisevälle innovatiivisuudelle ja tieteellisesti monipuoliselle kysymyksenasettelulle.

Ympäristöselonteossaan valtioneuvosto edellytti, että ympäristöpolitiikan on perustuttava, paitsi selviin tavoitteisiin, myös kansanvallan periaatteille. Jos kansanvaltaan katsotaan kuuluvan esim. päätöksenteon valmistelun avoimuus, julkinen ympäristökeskustelu ja tutkijayhteisöiden osallistuminen tutkimustyön suunnitteluun, niin voidaan todeta, että metsätaloudellisessa tutkimuksessa ja päätöksenteossa kansanvallan periaate ei ole toteutunut.

Ympäristöseurannan uudistaminen

Ympäristön tilan seuranta voidaan eräissä mielessä nähdä rinnasteisena kansantalouden tilinpidolle. Viime mainitun ollessa talouden ekonomisen ohjauksen tietoperusta, ympäristön tilan seuranta on yhteiskunnan ekologisen ohjauksen tietoperusta. Tähänastinen ympäristön tilan seuranta on Suomessa ollut sisällöllisesti kapealaista ja välittömiin elinkeinointresseihin kiinnittyvää. Seuranta on palvellut elinkeinollisia hyödyntämistarkoituksia: puuntuotantoa, hakkuusuunnitteiden laatimista, vesistöjen voimataloudellista rakentamista, veden käyttöä tuotannossa jne. Yhteiskunnallisesti ja syrjemmällä olevan väestön kannalta merkittävät seuranta-alueet ja politiikkajohtopäätökset on sen sijaan systemaattisesti laiminlyöty. Jokivesistöjen kalataloudellisen hyväksikäytön ja arvokalakantojen romahtaminen on kuvaava esimerkki. Valtion viranomaiset (tässä maa- ja metsätalousministeriö) sekä suuryhtiöt ovat tehneet tämän tietoisesti ja harkitusti.

Ympäristötutkimuksen suunnittelu

Ympäristötutkimusta ideoitaessa on toistuvasti

korostettu monitieteisen tutkimuksen tarpeellisuutta. Ympäristöministeriön perustamisen myötä tieteidenväliset ja kokonaisvaltaiset ympäristötutkimuksen osa-alueet eivät kuitenkaan ole edistyneet. Pikemminkin on käynyt päinvastoin, tutkimus on entistä enemmän teknistynyt ja lohkoutunut. Yhteiskunnallisen ja taloudellisen ympäristötutkimuksen aikaansaamiseksi ei ole luotu vastaavia ohjelmia mitä useille teknisemmille tutkimuslohkoille on laadittu. Kuitenkin juuri ympäristöpolitiikan ja toisaalta yhteiskunta- ja talouspolitiikan yhteenlittämässä vallitsee tällä hetkellä aukko.

Varsinkin yliopistotutkijoiden keskuudessa on suhtauduttu kriittisesti ympäristöministeriön omaksumiin tutkimuksen suunnittelun ja edistämisen menettelytapoihin. Tutkimushankkeiden katsotaan ohjautuvan liiaksi virkamiesten mieltymysten mukaan ja ministeriön on nähty keskittävän liiaksi asioita itselleen. Ministeriön on nähty liiaksi luottavan valtion tutkimuslaitoksiin, jolloin tieteellinen tavoiteasettelu jää toissijaiseen asemaan.

Tutkimussuunnittelun impulssilähteinä voidaan ajatella:

- poliittinen päätöksenteko, eduskunta ym.
- valtioneuvosto ja ministeriö(t)
- hallintoviranomaiset, virkamiehistö
- taloudelliset ja poliittiset intressiryhmät
- tutkijayhteisöt, tieteellinen asiantuntemus
- julkinen ympäristökeskustelu

Ympäristötutkimuksen suunnittelu Suomessa on painottunut virkamiehistön, ministeriöiden ja valtioneuvoston tasolle. Tutkimuksen sisällön suuntaaminen nojaa ratkaisevasti hallintoviranomaisien, erityisesti korkeamman viranomaisjohdon toimenpiteisiin samalla kun asianomaisten elinkeinojen välittömät intressit ohjaavat ja rajaavat tutkimusta sen keskeisillä lohkoilla. Maa- ja metsätalousministeriön sekä ympäristöministeriön johdolla koostettu, auliisti julkistettu happamoitumisprojekti (HAPRO) on tässä kuvaava esimerkki

Virkamies- ja intressiryhmäkeskeisestä tutkimussuunnittelusta on osaltaan seurauksena se, että valtioneuvostonkin propagoimat läpäisy- ja ennaltaehkäisevyysperiaatteet eivät käytännön ympäristöpolitiikassa toteudu.

Suomen ympäristöpolitiikalta ja -tutkimukselta puuttuu selkeä parlamentaarinen ja kansan-

valtainen ohjaus. Tässä tilanteessa suurehkojen erillisten tutkimusprojektien koostaminen (vrt. HAPRO) pelkääntään hallintoviranomaisten toimesta on tutkimuspoliittisesti arveluttavaa. Tutkimuksen tavoitteiden asettelu ja sisällön suunnittaminen jää satunnaisella tavalla viranomaisjohdon asenteiden ja näkemysten varaan.

Ympäristötutkimuksen suunnittelussa on tarve painottua parlamentaarisen ohjauksen sekä tutkijayhteisöiden ja julkisen ympäristökeskustelun suuntaan. Yhteiskunnallisen ohjauksen voimistuminen on edellytyksenä sille, että ympäristöpolitiikka ja sitä edesauttava tutkimus kykenee ylittämään eri elinkeinojen lyhyen tähtäimen sektorialaiset intressit. Ratkaisuja ympäristöongelmiin on haettava talouden ja koko yhteiskunnan rakenteellisista kehityskuluista ja niiden ohjauksesta.

Ympäristötutkimuksen lohkoutuminen, teknisuonteinen painottuminen sekä ohjauksen viranomais- ja intressikeskeisyys ovat jo osoittaneet tarpeen tarkastella ympäristötutkimuksen suuntaamisen vaihtoehtoja kootusti. Täsmennystä kaipaa mm. kysymys tutkimuksen laajuudesta, syvyydestä (läpäisevyys, ennaltaehkäisevyys) sekä tutkimuksen eri ohjaustasojen ja -muotojen suhteellisesta asemasta. Ympäristöministeriön tulisi osoittaa tutkimuksellisia aukkoja sekä välittää tutkimustietoutta eri hallinnonaloille, poliittiseen päätöksentekoon ja suoraan kansalaisten käyttöön.

Teknologiapoliittisen selonteon (1985) yhteydessä hallitus katsoi, että ympäristötutkimuksen kuten muunkin teknologian vaikutustutkimuksen keskeinen suorittajaorganisaatio ovat korkeakoulut. Kuitenkin julkisen vallan tutkimusrahoitus on jo pitkän aikaa siirtynyt valtion tutkimuslaitosten suuntaan. Niiden osuus tutkimusvaroista on jo ylittänyt korkeakoululaitoksen omin budjettivaroin ylläpitämän tutkimuksen volyymin. Tämä yleinen kehityssuunta on syönyt edellytyksiä ympäristötutkimuksen voimistumiselta. Julkinen valta on viime vuosina kehittänyt varsin voimallisesti teknologiapoliitiikkaa ja teknistä tutkimusta (Teknologian kehittämiskeskus, VTTK, KTM:n energiatutkimus ym.). Kauppa- ja teollisuusministeriö käyttää valtion tutkimusrahoista jo enemmän kuin muut yhteensä. Kaiken kaikkiaan tiede- ja tutkimuspolitiikan kehi-

tyssuunnat Suomessa ovat olleet esim. ympäristötutkimuksen näkökulmasta epäsuotuisia.

Ympäristöpolitiikan tehottomuus

Ympäristöpolitiikan tehokkuuden ratkaisee nimenomaan se, millä voimakkuudella läpäisyperiaate suhteessa eri elinkeinoaloihin ja hallinnonhaaroihin (maa- ja metsätalous, teollisuus, energia, liikenne, maankäyttö, työllisyys, kansanterveys, raha- ja finanssipoliitiikka ym.) käytännössä toteutuu. Tehokkuus edellyttää toimivaltuuksia. Läpäisyperiaatteessa on kyse myös uudesta koordinaatiotehtävästä valtioneuvostotasolla.

Suomessa julkinen hallinto on varsin fragmentoitunut. Kukin ministeriö toimii omien funktionaalisten periaatteidensa mukaan. Fragmentoitumisen torjumiseksi Suomessa on jo tähän mennessä luotu voimakkaat koordinaatiomekanismit mm. kokonaistaloudellista suunnittelua ja valtiontalouden suunnittelua varten, samoin teknologiapoliitiikkaa ja tiedepoliitiikkaa varten. Näiden koordinaatiotehtävien onnistumiseksi on luotu kiinteät organisaatiot: taloudellinen suunnittelukeskus, valtiontalouden suunnittelujärjestelmä, teknologian kehittämiskeskus ja teknologiapoliitiikan kiinteä seuranta, toistuvat talouskatsaukset, tiedeneuvosto jne.

Mikäli ympäristöpolitiikassa todella aiotaan toteuttaa läpäisyajattelua, se edellyttää vastaavanlaisia hallintoon ja sen eri osiin kohdistuvia institutionaalisia järjestelyjä. Ympäristöhallinnon uudistamisessa on viime aikoina edetty paikallishallinnon suuntaan, mutta keskushallinnon tasolla ympäristöllinen koordinaatiotehtävä osoittautuu ympäristöministeriön perustamisesta huolimatta edelleen laiminlyödyksi. Muiden ministeriöiden asenne ekologiisiin näkökulmiin on osoittautunut vähätteleväksi ja ylimieliseksi. Ympäristötutkimus on julkisen hallinnon sisällä organisoitu monin verroin tehottomammin kuin esim. teknologiatutkimus. Esim. vesien- ja ympäristöntutkimuslaitos on hallinnollisesti sijoitettu vesihallituksen, siis keskusviraston yhden osaston asemaan.

Ympäristöpolitiikan kapea-alaisuudessa, ympäristöhallinnon olemattomissa toimivaltuuksissa ja myös ympäristöhallinnon ilmiselvässä tyytymisessä tähän osaansa on tietenkin pohjimmil-

taan kyse poliittisten puolueiden ja talouden etujärjestöjen keskinäisestä kompromissista, sovitusta etupiirijaosta, jota ei miltään suunnalta ha-

luta rikkoa. Tässä mielessä se on nykyisen matalan profiilin ja konsensusuomen kuvaava kukkanen.